

Ravnanje z znanjem lahko opredelimo kot postopke, pri katerih se z znanjem dela tako, da opravlja svojo vlogo in dosega svoj namen. Vlogo in namen znanja v monografiji pojasnjujemo zelo široko, ne samo z vidika ustvarjalnosti, inovativnosti, izboljšanih procesov, izdelkov in storitev, temveč tudi z vidika organizacijskega in individualnega učenja ter ustvarjanja pogojev, ki sploh lahko vodijo do učenja ter sprememb v kogniciji in vedenju. Ravnanje z znanjem razumemo širše kot management znanja, saj ne vključuje samo aktivnosti, potrebnih za izvajanje managementa znanja, temveč tudi učenja in ustvarjanja ustrezne infrastrukture. Monografija je rezultat pregleda znanstvene literature ter lastnih empiričnih raziskav.

RAVNANJE Z ZNANJEM

RAVNANJE Z ZNANJEM

Valerij Dermol

www.pearson-books.com

ISBN 978-1-83961-166-7

9 781839 611667 >

RAVNANJE Z ZNANJEM

Valerij Dermol

Harlow, England • London • New York • Boston • San Francisco • Toronto • Sydney • Dubai • Singapore • Hong Kong
Tokyo • Seoul • Taipei • New Dehli • Cape Town • São Paulo • Mexico City • Madrid • Amsterdam • Munich • Paris • Milan

Pearson
KAO Two
KAO Park
Harlow
Essex CM17 9NA

And associated companies throughout the world

Visit us on the World Wide Web at:
www.pearson.com/uk

© Dermal Velerij 2020

Recenzenta:
Dr. Vesna Skrbinjek
Dr. Gregor Jagodič

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without either the prior written permission of the publisher or a licence permitting restricted copying in the United Kingdom issued by the Copyright Licensing Agency Ltd, Barnard's Inn, 86 Fetter Lane, London, EC4A 1EN.

ISBN 978-1-83961-166-7

Printed and bound by OvimeX in The Netherlands.

KAZALO

UVOD	V
PRVI DEL: O ZNANJU	1
1 Znanje in intelektualni kapital	1
1.1 Filozofija znanja	2
1.1.1 Epistemologija.....	3
1.1.2 Ontologija.....	5
1.1.3 Taksonomija znanja	13
1.2 Kompetentnost in kompetence	15
1.3 Intelektualni kapital in njegove sestavine	24
1.3.1 Človeški kapital.....	24
1.3.2 Sinergija človeškega in socialnega kapitala.....	26
1.3.3 Druge sestavine intelektualnega kapitala	29
1.3.4 Merjenje in ocenjevanje intelektualnega kapitala.....	31
1.4 Povezanost človeškega kapitala in nacionalne kulture.....	34
1.4.1 Nacionalna kultura.....	35
1.4.2 Ugotovitve študije	37
DRUGI DEL: O UČENJU	41
2 Učenje v podjetju.....	41
2.1 Vedènjska teorija učenja	41
2.2 Spoznavne teorije učenja	44
2.3 Konstrukcionistične teorije učenja.....	47
2.4 Družbene teorije učenja	49
2.5 Izkustveno učenje	52
2.6 Skupnosti izkustva	55
2.7 Akcijsko učenje	57
3 Organizacijsko učenje	59
3.1 Ustvarjanje znanja	63
3.1.1 Spirala znanja in SEKI model.....	64
3.1.2 Učenje v dvojni zanki.....	66
3.1.3 Organiziranost podjetja, ki ustvarja znanje.....	68
3.2 Procesi organizacijskega učenja	71
3.2.1 Zajemanje informacij	71
3.2.2 Tolmačenje informacij.....	76
3.2.3 Spoznavne in vedènjske spremembe	79
3.3 Ovire za učenje v organizaciji	85

TRETJI DEL: O MANAGEMENTU ZNANJA	89
4 Management znanja	89
4.1 Prisotnost managementa znanja	89
4.2 Vidiki managementa znanja	91
4.3 Aktivnosti in procesi managementa znanja	94
4.3.1 Pridobivanje znanja	97
4.3.2 Prenos znanja	104
4.3.3 Ustvarjanje znanja	108
4.3.4 Uporaba znanja	113
4.4 Management znanja in organizacijsko učenje	115
4.5 Merjenje in ocenjevanje managementa znanja	117
4.5.1 Uspešnost podjetja	117
4.5.2 Zaposleni	120
4.5.3 Organizacijski in poslovni procesi	120
4.5.4 Proizvodi in storitve	121
4.5.5 Spremljanje, merjenje in ocenjevanje znanja ter managementa znanja	122
4.5.6 Primer: vpliv managementa znanja in organizacijskih spodbud	125
4.6 Strateški vidiki razvoja in uvajanja managementa znanja	131
4.6.1 Splet procesov in aktivnosti managementa znanja	131
4.6.2 Mreženje za razvoj človeškega in socialnega kapitala	132
4.6.3 Usmerjanje v informacijsko-komunikacijsko tehnologijo ali v človeka	134
5 Infrastruktura managementa znanja	135
5.1 Organizacijska kultura	135
5.2 Nacionalna kultura in človeški kapital v družbi	136
5.3 Formalna in neformalna organiziranost podjetja	137
5.4 Vodenje	138
5.5 Informacijsko komunikacijska infrastruktura	139
5.6 Skupno znanje	140
5.7 Fizično okolje	140
ČETRTI DEL	142
6 Literatura	142

Uvod

Monografija je nastajala v obdobju nekaj let kot posledica izvajanja predmeta Sistemi managementa znanja na Mednarodni fakulteti za družbene in poslovne študije v Celju ter nekaterih raziskav, ki jih je v tem času opravil avtor monografije. V monografijo so vključena in nadgrajena tudi nekatera besedila iz monografije z naslovom Vplivi usposabljanj na učenje v podjetju in na njegovo uspešnost, ki je bila izdana v letu 2010, večina vsebine pa je popolnoma nova in tudi v Sloveniji še neobstoječa. Kot uvod v znanstveno monografijo vključujemo zapis recenzentke, dr. Vesne Skrbinjek, ki v njem zelo dobro oriše njene ključne sestavine.

Vsebina monografije Ravnanje z znanjem zajema preplet konceptov znanja, učenja v podjetju, organizacijskega učenja ter managementa znanja, kar nakazuje na celovit pristop k ravnanju z znanjem. Opaziti je prepletenost različnih znanstvenih in strokovnih področij, kot so poslovne vede, management, psihologija, filozofija, informacijska tehnologija, izobraževanje in usposabljanje ter razvoj kadrov. Avtor se osredinja predvsem na procese ravnanja z znanjem v podjetju, s čimer koncepte znanja usmerja na področja podjetništva ter managementa. Delo je strukturirano v celovite sklope, ki opredeljujejo ločene fenomene. Metodološki pristop monografije temelji na študiju literature z bogato podprtimi teoretičnimi koncepti in uporabo domače in tuje literature.

V prvem delu monografije ločimo tri zaključene sklope, ki opredeljujejo koncept znanja. V prvem sklopu je predstavljen pomen znanja, ki mu v drugem sklopu sledi razlaga filozofije znanja, kjer se avtor poglobi v koncepte ontologije znanja in epistemologije znanja. V tretjem sklopu je pozornost namenjena umeščanju znanja v okvir intelektualnega kapitala, ki skupaj s človeškim in socialnim kapitalom tvori taksonomijo intelektualnega kapitala. Po uvodni splošni predstavitvi koncepta ontologije, ki se usmerja v vprašanje, zakaj do nečesa prihaja, kako je to medsebojno povezano, ter v koncept epistemologije, ki se ukvarja z vidikom pridobivanja znanja (narave in meja), je predstavljena umeščenost znanja znotraj hierarhije znanja po sosledju: podatki, informacije, znanje, razumevanje, modrost in resnica. V nadaljevanju pa avtor znanje deli glede na implicitnost (tacitno) ter eksplicitnost, ter glede na kolektivnost in individualnost znanja. Sledi celovito opredeljena taksonomija znanja, kjer avtor ločuje med različnimi podskupinami znanja. V tem delu monografije je vpeljan pojem kompetentnosti in kompetenc, ki se v večji meri povezuje z izkustvenim učenjem oz. izkušnjami posameznika. Kompetence se v nadaljevanju delijo na spoznavne, vedenjske in funkcionalne, kot jih opredeljuje kompetenčni model v poslovno

podjetniškem okolju. Prvi del monografije se zaključi z opredelitvijo intelektualnega kapitala z načini njegovega merjenja.

V drugem delu monografije je predstavljen koncept učenja v podjetju. V njem je prikazan pregled sedmih teoretičnih pristopov k učenju v podjetju, in sicer z vidika vedenjske teorije učenja, spoznavne teorije učenja, konstrukcionistične teorije učenja, družbene teorije učenja, izkustvenega učenja, skupnosti izkustva in akcijskega učenja, ter z vidikov organizacijskega učenja, ustvarjanja znanja, procesov organizacijskega učenja ter ovir za učenje v organizacijah. Pregled teorij je podkrepjen s celovito študijo literature, zaradi česar so teoretični pristopi dobro utemeljeni in pregledni. Dodano vrednost v poglavju izkazuje pregled opredelitev organizacijskega učenja z vidika zajemanja informacij, tolmačenja informacij in spoznavnih in vedenjskih sprememb. Ustvarjanje novega znanja je opredeljeno kot pomemben del organizacijskega učenja kot tudi enega od procesov managementa znanja, hkrati pa je glavni gradnik inovativnosti in ustvarjalnosti. Ustvarjanje novega znanja je ponazorjeno tudi s SEKI modelom, pri čemer avtor ločuje med socializacijo (S), eksternalizacijo (E), kombinacijo (K) in internalizacijo (I). Posebej je izpostavljeno še upravljanje podjetja, ki ustvarja ustrezne vzorce za ustvarjanje znanja. V podpoglavju procesi organizacijskega učenja pa avtor ločuje med zajemanjem informacij, tolmačenjem informacij ter spoznavnimi in vedenjskimi spremembami, ki so posledica organizacijskega učenja. V tem delu so prepoznane tudi glavne ovire, s katerimi se podjetja srečujejo, ko želijo spodbujati organizacijsko učenje. Te so predvsem: prekomerna specializacija, individualizem, pomanjkljive izkušnje, prehitro sklepanje in zaključevanje, miselni okvirji organizacije, subjektivna prepričanja, napačno tolmačenje ter pozabljanje. Opredeljene ovire tako na zavedni ravni pomagajo k prepoznavanju in ozaveščanju vzorcev vedenja v organizacijah.

Zadnji vsebinski del monografije umešča znanje v področje managementa znanja. Na začetku je predstavljena zgodovina managementa znanja, ki je tesno povezana z informacijsko tehnologijo in gospodarskim razvojem. Pravilno ravnanje z znanjem lahko pomembno prispeva k izgradnji konkurenčne prednosti podjetij, regij ter držav. Znotraj področja managementa znanja prepoznamo procese oz. aktivnosti managementa znanja, ki se delijo na pridobivanje znanja, prenos znanja, ustvarjanje znanja ter uporabo in shranjevanje znanja. Avtor v monografiji obdeluje tudi prepletenost organizacijskega učenja, konstrukta znanja ter managementa znanja, ki je rezultat konceptualizacije razmerij med obravnavanimi področji in nudi jasno strukturo medsebojne povezanosti. V nadaljevanju monografije sledi obravnava pomena managementa znanja in njegovega spremljanja, infrastrukture managementa znanja ter strategij managementa znanja.

UVOD V MONOGRAFIJO

Pristopi spremljanja managementa znanja so podkrepjeni z opredelitvijo kvantitativnih in kvalitativnih indikatorjev. Vidiki managementa znanja so v monografiji opredeljeni tudi znotraj organizacijske kulture podjetja, pri čemer je del tega samostojna raziskava na temo povezanosti nacionalne kulture in človeškega kapitala oz. vpliva kulture na proizvodnjo človeškega kapitala. Zadnji sklop tega dela monografije opredeljuje strategije managementa znanja glede spleta procesov managementa znanja, mreženja za ustvarjanje človeškega in socialnega kapitala ter IKT tehnologij.

Monografija prispeva teoretično zbirko konceptov, ki jih je moč uporabiti interdisciplinarno in ni omejena na poslovno-podjetniški kontekst. Metodološko in konceptualno se monografija razlikuje od drugih publikacij, saj se usmerja na področje razvoja znanja z uporabo različnih teoretskih pristopov, kar predstavlja njeno novo dodano vrednost. Še posebej pomembno naslavlja razsežnost poglobljenega proučevanja koncepta znanja in managementa znanja ter s tem nudi izhodišča za študij in raziskovanje tega področja.

Aktualnost in uporabnost vsebine monografije sta delno že poudarjeni. Tematika prispeva novo znanje o razvoju znanja kot celote, hkrati pa uveljavlja interdisciplinarno znanstveno in strokovno terminologijo. Predstavljeno besedilo lahko služi študentom ter visokošolskim učiteljem kot učno gradivo za razmislek o izhodiščih učenja v podjetju, organizacijskega učenja ter managementa znanja.